

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба таҳқиқи диссертатсионии докторанти фалсафа (PhD) Юсуфзода Фаридун Асадулло дар мавзуи «Проблемаҳои институти доғи судӣ дар ҳуқуқи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯйи ихтисоси 6D030300-Фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ (6D030301-Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроии ҷазои ҷиноятӣ) пешниҳод шудааст.

Мубрамии мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ. Мувофиқи моддаи 5-и Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон “инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои ӯро арзиши олӣ” эътироф менамояд. Ғайр аз ин мутобиқи моддаи мазкур “ҳаёт, қадр, номус ва дигар ҳуқуқҳои фитрии инсон дахлнопазиранд. Ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шахрвандро давлат эътироф, риоя ва ҳифз менамояд”.

Ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон вазифаи муҳимтарини давлат буда, давлат бояд татбиқи комил ва воқеии ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шахрвандро, ки дар Конститутсия ва қонунҳо пешбинӣ шудаанд, таъмин намояд. Дар робита ба ин, таъмини қонуният ва тартиботи ҳуқуқӣ, пешгирӣ ва қатъи саривақтии ҷиноятҳо, инчунин ошкор кардани ғаврии онҳо вазифаҳои аввалиндараҷаи мақомоти ҳифзи ҳуқуқи Тоҷикистон ба ҳисоб мераванд. Институти доғи судӣ дар ҳуқуқи ҷиноятии Тоҷикистон, ки ҷузъи ҷудонашавандаи низоми ҷораҳои ҳуқуқӣ-ҷиноятии муқовимат бо ҷинояткорӣ мебошад, ба иҷроии самаранокӣ вазифаҳои номбурда мусоидат менамояд.

Доғи судӣ то имрӯз ҳамчун категорияи мустақили ҳуқуқӣ ташаккул ёфта, моҳият ва мазмуни худро дорад, ҳамчунин функцияҳо ва вазифаҳои муайяно иҷро мекунад.

Ҳадафҳои асосии институти доғи судӣ истифода бурдани он дар мубориза бар зидди ҷинояткории ретсидивӣ мебошад. Ҷинояткории ретсидивӣ ба маънои муайян «ҷавҳар»-и тамоми ҷинояткорӣ мебошад, зеро сухан дар бораи доираи ҷинояткорон меравад, ки ба арзишҳои

ахлоқии ҷомеа, волоияти қонун муқобилат мекунанд ва шахсони дигарро ба ҷиноят ҷалб мекунанд. Ба фаъолияти ҷинояткоронаи ретсидивҳо аксар маврид шиддатнокии махсус, хавфи ҷамъиятии суиқасдҳои ҷиноятӣ, вазнинии оқибатҳо (аз ҷумла зарари умумии дар натиҷаи ҷандкарата содир намудани ҷиноят расонидашуда), муқовимат бо кушодани ҷиноят хос мебошанд. Ҳамаи ин ҳолатҳо зарурати такмил мукаммал додан ва ҷустуҷӯи воситаҳои нави мубориза алайҳи ҷинояти ретсидивиро муайян мекунанд. Шубҳае нест, ки дар мубориза ба муқобили ретсидив институти доғи судӣ нақши пешбарро иҷро мекунад.

Дар айни замон доғи судӣ аҳамияти худро гум накардааст. Аз сабаби мураккабии худ, доғи судӣ дар соҳаҳои гуногуни ҳуқуқ ифода меёбад.

Институти доғи судӣ дар ҳифзи асосҳои сохти конституционӣ ва тамомияти арзии давлат, ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шаҳрвандон нақши муҳим мебозад. Гуногун будани функцияҳои доғи судӣ ҳамчун зухуроти ҳуқуқии ҷиноятӣ ва умумиҳуқуқӣ аз он шаҳодат медиҳад, ки он як падидаи мураккаби ҳуқуқӣ буда, моҳият ва мақсади он пурра ошкор нашудааст.

Таҳқиқоти аз ҷониби мо анҷомдодашуда нишон дод, ки ҳангоми муайян кардани оқибатҳои ҳуқуқии доғи судӣ масъалаҳои баҳснок ба миён меоянд. Як қатор муқаррароти КҶ ҚТ оид ба доғи судӣ ба тағйиру иловаҳо ниёз доранд.

Ҳамаи гуфтаҳои боло гувоҳӣ медиҳад, ки ҳолати ҳуқуқии доғи судӣ ҳамчун институти ҳуқуқии ҷиноятӣ ба таҳқиқ ва асоснокии минбаъдаи илмӣ ниёз дорад.

Бинобар ин, мавзӯи диссертатсияи докторанти фалсафа (PhD) Юсуфзода Фаридун Асадулло дар мавзӯи «Проблемаҳои институти доғи судӣ дар ҳуқуқи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон» воқеан муҳим буда, таҳқиқоти саривақтӣ, мубрам ба ҳисоб меравад.

Юсуфзода Фаридун Асадулло соли 2010 ба факултети ҳуқуқшиносии ДМТ ба ихтисоси ҳуқуқшиносии умумӣ дохил шуда, онро соли 2015 хатм намудааст.

Баъди соли хатми донишгоҳ дар вазифаи муфаттиши раёсати тафтишоти Агентии назорати маводи нашъаовари назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2024 кору фаъолият намудааст. Айни ҳол дар ихтиёри кадрҳои Агентии назорати маводи нашъаовари назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дорад.

Кори диссертатсионии Юсуфзода Фаридун Асадулло аз муқаддима, 3 боб шаш зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиётҳои истифодашуда иборат мебошад

Дар муқаддима мубрамии мавзӯи таҳқиқи диссертатсионӣ асоснок карда шуда, дараҷаи омӯзиши масъалаи илмӣ арзёбӣ гардида, объект ва мавзӯи таҳқиқ, ҳадаф ва вазифаҳои он, асосҳои назариявӣ ва методология, навбониҳои илмӣ, аҳамияти назарӣ ва амалӣ муайян карда шудааст.

Боби аввали диссертатсия «Табиати ҳуқуқии институти доғи судӣ мутобиқи қонунгузории ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз ду параграф иборат буда дар он табиати ҳуқуқии институти доғи судӣ мавриди таҳлил қарор гирифтаанд.

Дар зербанди аввали боби якум «Андешаҳои гуногун нисбати мафҳуми институти доғи судӣ дар илми ҳуқуқи ҷиноятӣ» таваҷҷӯҳ ба он ҷалб карда мешавад, ки новобаста аз аҳамияти муҳим доштани институти доғи судӣ, мафҳуми он дар қонунгузории ҷиноятӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷой надорад. Чунин мафҳум дар доктринаи ҳуқуқии ҷиноятӣ таҳия мегардад.

Дар зербоби дуюми боби аввал «Ҷой ва нақши институти доғи судӣ дар ҳуқуқи ҷиноятӣ» зарурати ҳал намудани масъалаи ҳамчун институт эътироф шудани доғи судӣ, яъне оё маҷмӯи меъёрҳо оид ба доғи судӣ институти ҳуқуқ буда метавонад, агар ҳа, пас дар кадом қисмати он таъкид

мешавад. Савол гузошта мешавад, ки институти ҳуқуқро танҳо меъёрҳои дар КЧ ҚТ мустаҳкамшуда ташкил медиҳанд, ё тамоми меъёрҳои, ки вазъи шахси доғи судӣ доштаро танзим менамоянд. Дар замони ҳозира масъалаи муайян намудани тааллуқияти ҳуқуқии институти доғи судӣ ва оқибатҳои он якхела ҳал намегардад. Сабаб он аст, ки нисбат ба шомил намудани оқибатҳои умумиҳуқуқии доғи судӣ ба ҳуди доғи судӣ равиши ягона ҷой надорад ва меъёрҳо оид ба маҳдудиятҳои умумиҳуқуқии нисбати шахси доғи судӣ дошта парокандаанд.

Дар боби дуюм «Оқибатҳои институти доғи судӣ», ки фарогирӣ ду зербоб мебошад, масъалаҳои таъсири оқибатҳои зухуроти мазкур ба вазъи ҳуқуқии шахс баррасӣ шудааст.

Зербоби якуми боби 2 ба таҳлили «Оқибатҳои ҳуқуқии ҷиноятии институти доғи судӣ» бахшида мешавад.

Агар шахс доғи судии барҳамнахӯрда ё бардоштанашуда дошта бошад, ин ҳолат муносибатҳои махсуси оммавӣ-ҳуқуқии ба танзими ҳуқуқии ҷиноятӣ асосёфтаи шахсро бо давлат ба миён меорад ва дар ҳолати аз тарафи ин шахс содир шудани ҷинояти нав асос барои баҳо додани шахсияти ӯ ва ҷинояти аз тарафи ӯ содиршуда ҳамчун кирдори ба ҷамъият хавфноктар баромад мекунад, аз ин рӯ дар назар дошта мешавад, ки нисбати ӯ чораи нисбатан сахттари ҷавобгарии ҷиноятӣ татбиқ гардад.

Дар зербоби 2 «Оқибатҳои умумиҳуқуқии доғи судӣ» мавриди таҳлил қарор дода шудааст.

Оқибатҳои умумиҳуқуқӣ дорои як қатор хусусиятҳо мебошанд. Яке аз онҳо дар он зоҳир мегардад, ки онҳо дар соҳаҳои гуногуни қонунгузорӣ мустаҳкам шудаанд. Масалан, доғи судӣ маҳдудияти ҳуқуқ ва фаро расидани оқибатҳои номусоидро дар қонунгузориҳои меҳнатӣ, маъмурӣ, граждонӣ, оилавӣ ва ғайра пешбинӣ мекунад.

Дар боби сеюми «Проблемаҳои барҳам хӯрдан ва бардоштани доғи судӣ дар ҳуқуқи ҷиноятӣ» муайян ва зери таҳлилу омузиш қарор гирифтааст. Боби мазкур аз ду зербоб иборат мебошад.

Зербоби аввал “Проблемаҳои барҳам хӯрдани доғи судӣ” номгузори шудааст.

Намудҳои қатъ гардидани доғи судӣ – ин барҳам хӯрдани он аст. Таърифи ҳуқуқи барҳам хӯрдани доғи судӣ ҳамчун яке аз намудҳои қатъшавии он аз моддаи 84 КҶ ҚТ баромада, адои ҷазои ҷиноятиро пешбинӣ мекунад. Барҳам хӯрдани доғи судӣ ба таври автоматӣ тибқи қисми 3 моддаи 84 КҶ ҚТ сурат мегирад ва дар ин ҳолат ҳеҷ ягон қарори судӣ лозим нест.

Зербоби дуюми боби сеюм ба “Проблемаҳои бардоштани доғи судӣ” бахшида шудааст.

Шакли дигари қатъ гардидани доғи судӣ ин бардоштани он мебошад.

КҶ ҚТ дар фарқият аз қонуни ҷиноятӣ замони шӯравӣ тартиби бардоштани доғи судиро ба таври назаррас тағйир дода, ба дилхоҳ маҳкумшудагон, новобаста аз категоорияи ҷинояти содиркардашон имконияти пеш аз муҳлат бардоштани доғи судиашонро медиҳад.

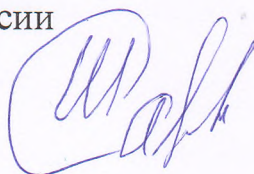
Дар хулоса ва пешниҳодҳо натиҷаҳои асосии таҳқиқи илмӣ чамъбаст гардидаанд. Феҳристи адабиёт мутобиқ ба мавзуи матраҳшуда буда, истинодҳо барои тақвияти пешниҳоди илмӣ мувофиқ ба матлаб истифода шудаанд.

Нуктаҳои илмӣ ва натиҷаҳои диссертатсия илман асоснок буда, бо далелҳои муътамади назариявӣ-методӣ ва таҳлилӣ мустаҳкам карда шудаанд. Мухтавои асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмии нашргардида ва баромадҳои муаллиф дар конفرонсҳои сатҳи гуногун инъикос ёфтаанд.

Хулоса, диссертатсияи Юсуфзода Фаридун Асадулло дар мавзуи «Проблемаҳои инстиутҳои доғи судӣ дар ҳуқуқи ҷиноятӣ Ҷумҳурии

Тоҷикистон» ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) ва Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдорории диссертатсия ва автореферати диссертатсия (қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 марти соли 2021, №3) ҷавобгӯ буда, ҷиҳати сазовор гардидан ба дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи ихтисоси 6D030300-Фаъолияти ҳифзи ҳуқуқ (6D030301-Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазоӣ ҷиноятӣ) пешниҳод карда мешавад.

Роҳбари илмӣ: доктори илмҳои
ҳуқуқшиноси, профессори кафедраи
ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо
коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Шарипов Т.Ш.

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, н. Сино кучаи Испечак 2
Тел: (+992) 918-40-86-00
E-mail: takdirshoh@mail.ru

Имзои Шарипов Т.Ш.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори РК ва КМ ДМТ

« 19 » 06 2025

Шодихонзода Э.Ш.

Суроға: Хиёбони Рудакий, 17, ш. Душанбе, 734025,
Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Телефон: (+992 -37) 221-62-25; (+992 -37) 227 -15-10
Факс: (+992-37) 227-15-10
Email: info@tnu.tj